

Politolog Iščenko: NENÍ CESTY ZPĚT. USA SE UŽ Z KRIZE NEDOSTANOU

- CZ24 News | 18. června 2022

USA/RUSKO/EU: Současná globální krize připomíná matrjošku. Hlavní a největší z nich je systémová krize Západu, která se týká všech oblastí života euroamerické společnosti, ale donedávna se nejvýrazněji projevovala v duchovním úpadku a morální degradaci západních kultur.

Ukrajinská vojenská krize a z ní vyplývající hospodářská krize v EU jsou vnitřní, menší matrjošky. Hlavní příčinou morálně-politického a finančně-ekonomického ochromení Západu je však americká krize.

Bylo to v USA na přelomu 80. a 90. let, kdy elity učinily chybnou volbu, která vedla k nevyhnutelné degradaci Západu jako hodnotového systému a jeho pádu do jámy systémové krize, z níž není cesty ven.

Co se stalo? Jak se zrodila americká krize, jejíž existenci nevěřili mnozí uznávaní odborníci ani tehdy, když už dvacet let šířala Ameriku a celý kolektivní Západ?

Jak už to tak bývá, vše začalo originálním řešením, politicko-ekonomickou inovací, která přinesla USA úspěch ve studené válce.

SSSR, který až do konce 70. let úspěšně rozšiřoval svou sféru vlivu, se v následujícím desetiletí jednoduše nezhroutil a nekapituloval. Ne nadarmo se vedoucí představitelé strany snažili najít východisko z náhlé patové situace. Dokonce ani Gorbačovův ponížený postoj k Západu se nezrodil jen tak z ničeho.

Není náhodou, že se Gorbačov dodnes nepovažuje za zrádce, ale za zavrženého spasitele. Jeho mylné představy byly pro zemi katastrofální, ale on je myslel upřímně, stejně jako mnoho dalších "perestrojkových strůjců".

Proč se tedy Západ, který byl ještě nedávno ztrapňován arabskou ropnou krizí a který v 70. letech ztrácel ve třetím světě jednu pozici za druhou ve prospěch SSSR, stal najednou tak přitažlivým? Džíny a žvýkačky se daly sehnat i v 50. a 60. letech, jenom koupit je (tedy spíše sehnat) bylo poněkud těžší, než v 80. letech?

Proč sovětští lidé, z nichž nemálo stále nostalgicky vzpomíná na sovětský paternalistický systém, který od mateřské školky až po hrob zajišťoval loajálnímu občanovi relativně dobře zajištěnou a spořádanou existenci, najednou odmítli tuto zajištěnou budoucnost ve prospěch pomíjivé možnosti stát se miliardářem díky svému talentu a mnohem reálnějšímu nebezpečí, že zemřou pod mostem kvůli vlastní hlouposti?

Faktem je, že v listopadu 1980 byl zvolen a v lednu 1981 se ujal úřadu 40. prezident USA Ronald Reagan – bývalý hollywoodský herec, poměrně zkušený politik, jehož hlavním talentem byla rozhodnost.

Tři předchozí prezidentská období (Nixon, Ford a Carter) byla pro USA obdobím ústupů a ponižujících porážek na mezinárodní scéně. Reagan byl odhodlán tento negativní trend zvrátit. Stál před jediným problémem: kde vzít prostředky?

Kolektivní Západ měl v té době před SSSR jasný ekonomický náskok. Rozdíl v životní úrovni mezi průměrným Američanem a průměrným sovětským člověkem však nebyl katastrofální.

Sovětské lidi, kteří byli v zahraničí jen zřídka, slyšeli něco o západním blahobytu, ale docela věřili, že příslovečných "sto druhů salámů" je jen pro bohaté a pro chudé je zdarma polévka a noclehárna. Mimochodem, měli pravdu, jen měli špatnou představu o poměru mezi chudinou a bohatci na Západě.

V mezinárodní politice zvítězil Sovětský svaz především proto, že režimy třetího světa nebyly příliš náročné na hojnost salámů. Potřebovali levné stroje a technologie, továrny a elektrárny. SSSR to vše prodával a stavěl řádově levněji než jeho západní konkurenti.

Reaganův tým stál před dilematem: k porážce SSSR bylo nutné v krátkém čase soustředit obrovské (ohromující) množství zdrojů. Vše, co měl Západ k dispozici, však již bylo rozděleno. Bylo možné získat další zdroj snížením životní úrovně vlastního obyvatelstva. To však bylo nepřijatelné: Američané by nikdy neodpustili svému prezidentovi výrazný pokles životní úrovně.

Co je tedy třeba udělat?

Na tuto výzvu se našla geniální odpověď: půjčit si od budoucích generací. A to nikoliv od budoucích generací Američanů, ale od samotných zemí třetího světa, o něž se bojovalo.

Američané mají tradičně tendenci platit za svá vítězství na úkor poražených. Pokud jde o SSSR, jeho bývalí občané to pocítili na vlastní kůži. Prozatím to byly objekty sovětsko-amerického boje, které museli zaplatit.

Tak vznikl efekt "reaganomiky". Reaganova inovace byla geniálně jednoduchá – jako vše, co je geniální – a smrtelně účinná. Zjednodušeně řečeno, Američané využili toho, že dolar byl nejen domácí měnou USA, ale také světovou rezervní měnou a měnou obchodních vypořádání, a tak začali s pomocí FEDu nalévat masy úvěrových dolarů do ekonomiky.

Úvěry se staly pro americké průmyslníky extrémně levnými (díky relativně nízkým úrokovým sazbám) a díky tomu získali konkurenční výhodu oproti všem svým soupeřům.

Zatímco SSSR investoval své těžce vydělané rubly do třetího světa, místo aby uspokojoval své vlastní potřeby, USA jednoduše tiskly správné množství dolarů. Světový trh absorboval veškerou dodatečnou emisi (dolar byl uložen v rezervách třetích zemí) a inflace v USA se držela kolem nuly.

Peníze se sypaly, nevydělávali jen ti líní. Pro Američany to byl "zlatý věk".

SSSR takovou nevyčerpatelnou zásobu neměl. Obyvatelstvo bylo navíc tak chudé, že nebylo už vůbec možné nějak snižovat životní úroveň. Proto byla soutěž s Amerikou o třetí svět, kterou do té doby Sovětský svaz sice obtížně, ale vytrvale vyhrával, náhle, během několika let, nade vši pochybnost prohrána.

Díky kontrole světové surovinové základny neměli Američané problém hrát cenovou hru a znehodnocovat sovětský vývoz, z něhož financovali kritický dovoz, včetně potravin.

SSSR se ocitl v pozici běžce, který vynaložil veškeré úsilí na to, aby předběhl svého soupeře, a najednou mu bylo těsně u cílové čáry sděleno, že cíl je nyní tam, kde byl start, zatímco jeho soupeři (který byl navíc nedaleko od startu) je dovoleno dopovat až do maxima.

Politbyro na tuto výzvu nereagovalo. Zamýšlená reforma systému se rychle zvrhla v pouhé kopírování západních struktur a institucí. Změna vlajek a názvů však nezajistila to hlavní – přístup

k dolarovému automatu. Proto se SSSR a země, které z něj vzešly, stávaly čím chudšími, čím více se přizpůsobovaly západnímu systému.

Jedinou slabinou „reaganomiky“ byla její kontraproduktivita již ve střednědobém horizontu. Krátkodobě to byla účinná zbraň. Kdyby se SSSR psychologicky nezlomil, kdyby vydržel ještě deset let, americké výhody by se nevyhnutelně začaly měnit v americké nevýhody.

Ale Reagan měl štěstí, SSSR se rozpadl a USA vyhrály studenou válku. „Reaganomiku“ bylo třeba urychleně ukončit, než začne působit proti USA.

Právě to měl Bush starší v plánu. Proto byl proti rozpadu SSSR. Potřeboval mechanismus, jak ovládat Moskvu. Ideálním řešením byly svazové republiky, které výrazně zvýšily svou nezávislost a byly náročnější na centrum.

Ruské zdroje byly již beztak aktivně utráceny na okrajových územích státu. Nyní musely poloautonomní suverénní republiky vynaložit mnohem více prostředků, aby kompenzovaly náklady, které Moskva vynakládala na udržení zhrouceného socialistického tábora a ztraceného třetího světa.

Bush starší však byl konfrontován s novou americkou elitou, která se zformovala na základě „zběsilých peněz“ „reaganomiky“. Během Reaganových osmi let se vytvořily celé finančně-politické klany, jejichž bohatství, vliv a moc byly založeny na přístupu k levným penězům.

Potřebovali stále více těchto peněz, úroková sazba musela být stále nižší (aby se vyhnuli nákladům na obsluhu úvěrů) a pak se dostala do záporných hodnot, čímž zprofanovala samotný pojem bankovníctví.

Tyto klany, které „vydělávaly“ na pumpování peněz vytištěných FEDem do výhodných burzovních spekulací víc než drogoví baroni, byly okamžitě natolik silné, že zabránily Bushovi v druhém funkčním období a učinily z „reaganomiky“ věčný motor amerického úpadku.

Byl zaveden mechanismus vyžadující neustálý exponenciální růst nabídky peněz. Plná kapacita světové ekonomiky již nestačila absorbovat tolik dolarů.

Zdravé síly v Rusku, Číně a EU viděly, že se nevyhnutelně, rychlostí spěšného vlaku, blíží systémová krize, a snažily se ji zastavit tím, že nabídly USA spoustu kompromisů, v nichž by si Státy zachovaly svůj vliv, ale musely by se vzdát barbarského používání tiskařského lisu.

Je však snazší přesvědčit drogového bosse, aby začal normálně fungovat, než odvést finančníka od stříkačky s penězi zadarmo, které se rodí ze vzduchu. Rozběsněné biliony si vždy najdou ty, kteří jsou pro ně ochotni zabít lidi, a to ne po tisících a milionech, ale po národech a civilizacích.

EU se rozpadla téměř okamžitě, protože byla jedním z příjemců výhod amerického systému a evropské elity byly úzce propojeny s americkými. Rusko a Čína dvacet let bojovaly proti americké hegemonii prosbami a ústupky a snažily se přesvědčit USA, aby nejednaly ke škodě své i lidstva.

Pánové „šílených peněz“ ve Washingtonu se však zakousli. Natolik věřili ve všemocnost dolaru, že necítili potřebu s kýmkoli vyjednávat. Potlačování těch, kteří nesouhlasí, se stalo jediným mechanismem americké zahraniční politiky.

Když si Washington uvědomil, že Moskva a Peking se neskloní, ale budou vzdorovat až do konce, bylo rozhodnuto přiškrtnout je finančně a ekonomicky. USA skálopevně věřily, že dolar znamená víc než zdroje, které za něj byly nakoupeny.

Globální finanční systém, jehož centrem jsou USA, by totiž v určitém okamžiku mohl lusknutím prstů amerického prezidenta rozbít jakýkoli národní finanční mechanismus a uvrhnout poměrně prosperující zemi do propasti krize.

Proto de-dolarizace ruské a čínské ekonomiky a jejich postupné získávání finanční suverenity probíhaly velmi pomalu, nepozorovaně a za hřmění dolaru oddaných prohlášení.

Když se Washington vzpamatoval, bylo už pozdě. Finanční a hospodářský kolaps Ruska a Číny již nebyl možný. A otevřenou horkou válku s jaderným potenciálem Ruska a demografickým potenciálem Číny USA nevyhnutelně prohrávaly.

V té době se začal vracet vypuštěný bumerang "reaganomiky". Tradiční pumpování domácího trhu penězi ("kvantitativní uvolňování") již nefungovalo ani v USA, ani v EU. Umělé prodlužování životnosti burzovních bublin z nich udělalo finanční a ekonomické jaderné bomby, které jsou připraveny vyhodit USA do povětří s větší jistotou než skutečné zbraně potenciálních vojenských protivníků.

Tehdy se americké elity rozhodly hrát až do konce v naději, že západní ekonomiky se v dlouhodobé hře ukáží jako odolnější než ruská nebo čínská. Byla to poslední chyba.

Rozbujelý sektor služeb a finanční sektor v reálném světě nevyhnutelně prohrávaly s průmyslem a zemědělstvím. S čímž byly USA velmi rychle konfrontovány.

Tak vytáhly z rezervy "poslední argument" – válku. Válka měla probíhat v tradičním americkém formátu. Rusko a Čína musí bojovat proti silným proamerickým koalicím a USA budou čekat, až vyschne jejich surovinová základna, dojde ke zlomu a k poslednímu náporu, kdy budou oba mocní protivníci posláni do zapomnění. Ale ani tato varianta nevyšla.

V roce 2022 se ukázalo, že Rusko může vést válku s dostatečně vysokou intenzitou - a jeho domácí situaci a ekonomiku to téměř neovlivní.

USA se snaží rozehrát další rozšíření konfliktu. Taková možnost však již děsí Evropu, která by se po Ukrajině mohla stát další obětí amerických ambicí. Evropané se navíc obávají nekontrolované eskalace konfliktu v globální jaderný konflikt.

Ve své nezkrotné touze po bilionech zdarma tak neoamerické elity zničily americký svět, který jim zanechal Reagan. Podkopaly jednotu Západu obecně a své země především.

Čas a zdroje potřebné pro reformu postreaganovské reformy a pro vytvoření nového globálního systému byly promarněny kvůli vojensko-politickým dobrodružstvím. Pro Spojené státy neexistuje žádné dobré východisko z krize. Amerika čelí dokonalé finanční a hospodářské bouři a ztrátě politické důvěryhodnosti a vlivu.

Ani jaderné tlačítko už není alternativou k porážce. Jeho použití by pouze zvýšilo škody na civilizaci a znemožnilo by obnovu samotných USA. Za jedno nebo dvě století se do Severní Ameriky vrátí lidstvo, které zacelí své rány, aby nastolilo trvalé poručnictví nad místními divochy.

V lepším případě bude poručnictví zavedeno bez války nebo zničení.

AUTOR: Rostislav Iščenko

ZDROJE: [1](#) / [2](#)

Překlad: PhDr. Jana Görčöšová